OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2006 Rhif 1344 (Cy.134)

IECHYD PLANHIGION, CYMRU

Gorchymyn Iechyd Planhigion (Phytophthora ramorum) (Cymru) 2006

Wedi'i wneud	- -	*16 Mai 2006*
Yn dod i rym	- -	*24 Mai 2006*

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru, drwy arfer y pwerau a roddwyd gan adrannau 2, 3(1), (2)(b) a (4) a 4(1) o Ddeddf Iechyd Planhigion 1967(**1**) ac sydd wedi'u breinio bellach yng Nghynulliad Cenedlaethol Cymru(**2**), yn gwneud y Gorchymyn a ganlyn:

Enwi, cychwyn a chymhwyso

1.—(1) Enw'r Gorchymyn hwn yw Gorchymyn Iechyd Planhigion (*Phytophthora ramorum*) (Cymru) 2006 a daw'r Gorchymyn hwn i rym ar 24 Mai 2006.

(2) Mae'r Gorchymyn hwn yn gymwys o ran Cymru.

Dehongli

2. Yn y Gorchymyn hwn—

ystyr "arolygydd" ("*inspector*") yw unrhyw berson a awdurdodwyd i fod yn arolygydd at ddibenion y prif Orchymyn;

mae i "coeden" yr ystyr sydd i "tree" yng Ngorchymyn Iechyd Planhigion (Coedwigaeth) (Prydain Fawr) 1993(**3**);

ystyr "coeden sy'n dueddol o gael y pla" ("*susceptible tree*") yw coeden, ac eithrio ffrwyth neu hadau, o'r rhywogaeth a'r genera a restrir yng ngholofn gyntaf Atodlen 1;

(**1**) 1967 p.8; diwygiwyd adrannau 2(1) a 3(1) a (2) gan Ddeddf y Cymunedau Ewropeaidd 1972 (p.68), adran 4(1) ac Atodlen 4, paragraff 8; amnewidiwyd adran 3(4) gan adran 42 o Ddeddf Cyfiawnder Troseddol 1982 (p.48) a'i diwygio ymhellach gan adran 17(1) o Ddeddf Cyfiawnder Troseddol 1991 (p.53).

(**2**) Mae adran 1(2)(b) o Ddeddf Iechyd Planhigion 1967 yn darparu mai'r Gweinidog dros Amaethyddiaeth, Pysgodfeydd a Bwyd yw'r awdurdod cymwys yng Nghymru a Lloegr at ddibenion y Ddeddf honno. Yn rhinwedd Gorchymyn Trosglwyddo Swyddogaethau (Cymru) (Rhif 1) 1978 (O.S. 1978/272), erthygl 2(1) ac Atodlen 1, trosglwyddwyd swyddogaethau'r Gweinidog dros Amaethyddiaeth, Pysgodfeydd a Bwyd o dan Ddeddf Iechyd Planhigion 1967, i'r graddau y maent yn arferadwy o ran Cymru, i Ysgrifennydd Gwladol Cymru. Trosglwyddwyd y swyddogaethau hyn o eiddo'r Ysgrifennydd Gwladol wedyn i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan Orchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Trosglwyddo Swyddogaethau) 1999 (O.S. 1999/672).

(**3**) O.S. 1993/1283, y mae iddo ddiwygiadau nad ydynt yn gymwys i'r Gorchymyn hwn.

ystyr "cynnyrch planhigion" ("*plant product*") yw cynnyrch sy'n dod o blanhigyn ac na chafodd ei brosesu neu a gafodd ei baratoi'n syml i'r graddau nad planhigyn ydyw;

ystyr "y Cynulliad Cenedlaethol" ("*the National Assembly*") yw Cynulliad Cenedlaethol Cymru;

ystyr "deunydd sy'n dueddol o gael y pla" ("*susceptible material*") yw—

(a) yn achos deunydd sy'n tarddu yn Unol Daleithiau America ("UDA"), planhigion, ac eithrio ffrwyth neu hadau, o'r rhywogaeth a'r genera a restrir yng ngholofn gyntaf Atodlen 1, a

(b) ym mhob achos arall, planhigion Camellia spp., Rhododendron spp. L., ac eithrio Rhododendron simsii Planch., a Viburnum spp. L., ac eithrio hadau, y bwriedir eu plannu;

mae i "y Gymuned Ewropeaidd" yr ystyr sydd i "European Community" yn y prif Orchymyn;

mae i "man cynhyrchu" yr ystyr sydd i "place of production" yn y prif Orchymyn;

mae i "mangre" yr ystyr sydd i "premises" yn y prif Orchymyn;

ystyr "pasbort planhigion" ("*plant passport*") yw naill ai—

(a) label a dogfen, pan fo'n briodol, sy'n mynd gyda phlanhigyn, ac a ddyroddir yn y Gymuned Ewropeaidd ac sy'n cynnwys yr wybodaeth berthnasol yn Atodlen 9 i'r Gorchymyn Iechyd Planhigion (Prydain Fawr) 1993 ("*y prif Orchymyn*") sef yr wybodaeth y ceir ynddi dystiolaeth o gydymffurfio â darpariaethau'r Gorchymyn hwn sy'n ymwneud â safonau iechyd planhigion a gofynion arbennig ar gyfer planhigion a chynhyrchion planhigion sy'n cael eu symud o fewn yr Undeb Ewropeaidd, neu

(b) ac eithrio at ddibenion erthygl 8(1), pasbort planhigion y Swistir;

ystyr "pasbort planhigion y Swistir" ("*Swiss plant passport*") yw label a dogfen, pan fo'n briodol, sy'n mynd gyda phlanhigyn, ac a ddyroddir yn y Swistir yn unol â deddfwriaeth y Swistir—

(a) ac sy'n cynnwys gwybodaeth y ceir ynddi dystiolaeth o gydymffurfio â deddfwriaeth yn y Swistir sy'n ymwneud â safonau iechyd planhigion a gofynion arbennig ar gyfer planhigion a chynhyrchion planhigion sy'n cael eu symud i'r Swistir ac o fewn y Swistir;

(b) ac sy'n ymwneud â phlanhigyn *Camellia* spp., *Rhododendron* spp. L., ac eithrio *Rhododendron simsii* Planch. neu *Viburnum* spp. L. y bwriedir ei blannu;

mae "*Phytophthora ramorum*" yn cyfeirio at y pla *Phytophthora ramorum* Werres, De Cock & Man in `t Veld sp. nov;

mae i "planhigyn" yr ystyr sydd i "plant" yn y prif Orchymyn;

ystyr "y prif Orchymyn" ("*the principal Order*") yw Gorchymyn Iechyd Planhigion (Prydain Fawr) 1993(**4**);

ystyr "tarddle" ("origin"), o ran deunydd sy'n dueddol o gael y pla, yw'r lle y tyfir neu y cynhyrchir y deunydd, ac mae "yn tarddu yn/o" i'w ddehongli yn unol â hynny;

mae i "trydedd wlad" yr ystyr sydd i "third country" yn y prif Orchymyn;

ystyr "tystysgrif ffytoiechydol" ("*phytosanitary certificate*") yw tystysgrif wedi'i chwblhau'n briodol naill ai—

(a) ar y ffurf a geir yn Atodlen 14 o'r prif Orchymyn; neu

(b) ei gyfatebol;

ystyr "tystysgrif ffytoiechydol ar gyfer anfon ymlaen" ("*reforwarding phytosanitary certificate*") yw tystysgrif wedi'i chwblhau'n briodol naill ai—

(**4**) O.S. 1993/1320; a ddiwygiwyd gan O.S. 1993/3213, 1995/1358 a 2929, 1996/25, 1165 a 3242, 1997/1145 a 2907, 1998/349, 1121 a 2245 a 1999/2126 a 2726, 2001/2343, 2002/1067, 2003/1157 a 2004/2365.(1)

(a) ar y ffurf a geir yn Atodlen 15 o'r prif Orchymyn; neu

(b) ei gyfatebol.

Gwaharddiad rhag dod â *Phytophthora ramorum* i Gymru a'i ledaenu o fewn Cymru

3. Yn ddarostyngedig i erthygl 11, rhaid i berson beidio â—

(a) dod â *Phytophthora ramorum* i Gymru; neu

(b) lledaenu *Phytophthora ramorum* o fewn Cymru.

Mewnforio deunydd sy'n dueddol o gael y pla ac sy'n tarddu yn UDA

4. Yn ddarostyngedig i erthygl 11, rhaid i berson beidio â mewnforio(**5**)i Gymru ddeunydd sy'n dueddol o gael y pla ac sy'n tarddu yn UDA oni—

(a) bydd—

(i) tystysgrif ffytoiechydol yn mynd gydag ef a honno'n dystysgrif a ddyroddwyd yn unol â gofynion Atodlen 1 neu, yn achos deunydd y dyroddwyd hefyd dystysgrif ffytoiechydol ar gyfer anfon ymlaen ar ei gyfer, gopi wedi'i ardystio o'r dystysgrif ffytoiechydol; a

(ii) arolygydd, o archwilio'r deunydd, yn canfod ei fod yn glir o *Phytophthora ramorum* ; neu

(b) bydd pasbort planhigion y Swistir yn mynd gyda'r deunydd mewn achosion o fewnforio o'r Swistir blanhigion *Camellia* spp., *Rhododendron* spp. L., ac eithrio *Rhododendron simsii* Planch., a *Viburnum* spp. L., ac eithrio hadau, y bwriedir eu plannu.

Symud deunydd sy'n dueddol o gael y pla ac sy'n tarddu mewn trydydd gwledydd

5.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2) ac erthygl 11, pan fydd deunydd sy'n dueddol o gael y pla ac sy'n tarddu yn UDA neu yn unrhyw drydedd wlad arall wedi'i fewnforio i Gymru, rhaid i berson beidio â symud y deunydd hwnnw—

(a) o fewn Cymru;

(b) i ran arall o'r Deyrnas Unedig;

(c) i Ynys Manaw neu i Ynysoedd y Sianel;

(ch) i Aelod-wladwriaeth arall; nac

(d) i'r Swistir, yn achos planhigion *Camellia* spp., *Rhododendron* spp. L., ac eithrio *Rhododendron simsii* Planch., a *Viburnum* spp. L., ac eithrio hadau, y bwriedir eu plannu,

oni bai bod pasbort planhigion yn mynd gydag ef .

(2) Ni fydd paragraff (1) yn gymwys yn achos symud deunydd sy'n dueddol o gael y pla o fewn Cymru os bydd ei symud yn cydymffurfio â hysbysiad a gyflwynir o dan erthygl 12.

Symud deunydd sy'n dueddol o gael y pla ac sy'n tarddu yng Nghymru neu mewn man arall yn y Gymuned Ewropeaidd neu yn y Swistir

6.—(1) Yn ddarostyngedig i erthygl 11, rhaid i berson beidio â symud i Gymru ddeunydd sy'n dueddol o gael y pla ac sy'n tarddu—

(a) mewn man arall yn y Deyrnas Unedig;

(**5**) Mae adran 49 o Ddeddf Rheoli Tollau Tramor a Chartref 1979 (p. 2) yn darparu ar gyfer fforffedu nwyddau a gafodd eu mewnforio, eu glanio neu eu dadlwytho yn amhriodol. Mae adran 50 yn gwneud mewnforio, glanio neu ddadlwytho nwyddau gyda'r bwriad o osgoi'r gwaharddiad a geir yn yr erthygl hon yn dramgwydd.

(b) mewn Aelod-wladwriaeth arall;

(c) yn Ynys Manaw neu yn Ynysoedd y Sianel; neu

(ch) yn y Swistir, yn achos planhigion *Camellia* spp., *Rhododendron* spp. L., ac eithrio *Rhododendron simsii* Planch., a *Viburnum* spp. L., ac eithrio hadau, y bwriedir eu plannu,

oni bai bod pasbort planhigion yn mynd gydag ef a'i fod yn bodloni gofynion Atodlen 2.

(2) Rhaid i berson sydd wrth ei waith yn masnachu, neu'n rhedeg busnes neu ymgymeriad arall beidio â symud deunydd sy'n dueddol o gael y pla ac a gynhyrchir yng Nghymru o'r man cynhyrchu onid oes pasbort planhigion yn mynd gyda'r deunydd a'i fod yn bodloni gofynion Atodlen 2.

Cynhyrchwyr cofrestredig

7.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (4), rhaid i berson sy'n cynhyrchu deunydd sy'n dueddol o gael y pla beidio â symud y deunydd hwnnw onid yw wedi'i gofrestru'n gynhyrchydd yn unol ag erthyglau 15 ac 16 o'r prif Orchymyn neu baragraff (2) o'r erthygl hon.

(2) O ran cynhyrchydd deunydd sy'n dueddol o gael y pla nad yw wedi'i gofrestru'n gynhyrchydd o dan y prif Orchymyn—

(a) caiff wneud cais am gael ei gofrestru o dan erthyglau 15 ac 16 o'r prif Orchymyn fel pe bai darpariaeth ar gyfer ei gais yn y Gorchymyn hwnnw;

(b) rhaid iddo fodloni'r gofynion yn erthyglau 15 ac 16 o'r prif Orchymyn fel pe bai ei gais wedi'i wneud o dan y Gorchymyn hwnnw; ac

(c) rhaid iddo gael ei drin gan y Cynulliad Cenedlaethol, o ran y cyfryw gais ac unrhyw gofrestriad o ganlyniad iddo, fel pe bai darpariaeth ar gyfer y cais yn y prif Orchymyn.

(3) Rhaid i unrhyw berson sydd wedi'i gofrestru'n gynhyrchydd yn unol â pharagraff (1) roi hysbysiad o unrhyw achos a amheuir o *Phytophthora ramorum* neu o bresenoldeb *Phytophthora ramorum* a gadarnhawyd yn y man cynhyrchu y mae'r person wedi'i gofrestru mewn perthynas ag ef.

(4) Nid yw'r erthygl hon yn gymwys i bersonau sy'n cynhyrchu deunydd sy'n dueddol o gael y pla neu sy'n symud deunydd sy'n dueddol o gael y pla y maent wedi'i gynhyrchu os ydynt yn gwneud hynny heb fod wrth eu gwaith yn masnachu, neu'n rhedeg busnes neu ymgymeriad arall.

Pasbortau planhigion

8.—(1) Mae erthyglau canlynol y prif Orchymyn yn gymwys o ran pasbortau planhigion sy'n ofynnol o dan erthyglau 5 neu 6, fel sy'n briodol, o'r Gorchymyn hwn—

(a) erthygl 11(3), fel pe bai —

(i) tystysgrif ffytoiechydol wedi'i dyroddi o ran deunydd sy'n dueddol o gael y pla ac a oedd yn cydymffurfio â'r Gorchymyn hwn; a

(ii) cyfeiriad at "Ran A o Atodlen 5"o'r prif Orchymyn yn gyfeiriad at erthygl 5 o'r Gorchymyn hwn;

(b) erthygl 14(1), fel pe bai'r pasbort planhigion wedi'i ddyroddi o ran deunydd sy'n dueddol o gael y pla; ac

(c) erthygl 14(2) i (8).

(2) Yn ddarostyngedig i baragraff (4), mae person sydd wedi'i awdurdodi gan y Cynulliad Cenedlaethol o dan erthygl 17 o'r prif Orchymyn i gynhyrchu, storio a dyroddi pasbortau planhigion ar ran busnes hefyd wedi'i awdurdodi o dan y Gorchymyn hwn i gynhyrchu, storio a dyroddi pasbortau planhigion sy'n ofynnol o dan y Gorchymyn hwn ar ran y busnes hwnnw.

(3) Caiff y Cynulliad Cenedlaethol, yn ddarostyngedig i unrhyw amodau y gwêl yn dda eu gosod, awdurdodi person nas awdurdodwyd o dan baragraff (2), i gynhyrchu, storio a dyroddi pasbortau planhigion sy'n ofynnol o dan y Gorchymyn hwn ar ran unrhyw fusnes, unigolyn neu gorff arall,—

(a) os yw'r person sy'n gofyn am gael ei awdurdodi wedi'i gofrestru'n gynhyrchydd deunydd sy'n dueddol o gael y pla o dan erthygl 7; a

(b) os bod arolygiad boddhaol wedi'i wneud gan arolygydd o fan cynhyrchu'r deunydd sy'n dueddol o gael y pla a bod hwnnw'n fan y ceisir awdurdod mewn cysylltiad ag ef, neu o unrhyw ran o'r fan, neu o unrhyw fangre arall sy'n trafod unrhyw ddeunydd sy'n dueddol o gael y pla, a hynny at ddibenion canfod, o ran *Phytophthora ramorum* , statws iechyd planhigion y deunydd sy'n dueddol o gael y pla, yn y lle hwnnw neu'r fangre honno, ac unrhyw blanhigion neu gynhyrchion planhigion sydd yno.

(4) Caiff arolygydd dynnu'n ôl awdurdod a roddir i berson o dan baragraff (2) neu (3) i gynhyrchu, storio a dyroddi pasbortau planhigion sy'n ofynnol o dan y Gorchymyn hwn os yw'r arolygydd wedi'i fodloni nad yw'r person hwnnw'n bodloni darpariaethau'r Gorchymyn hwn o ran pasbortau planhigion.

Tystysgrifau ffytoiechydol

9.—(1) Mae darpariaethau canlynol y prif Orchymyn yn gymwys i dystysgrif ffytoiechydol sy'n ofynnol o dan y Gorchymyn hwn—

(a) erthygl 12(1);

(b) erthygl 12(4) fel be bai cyfeiriadau at y prif Orchymyn yn gyfeiriadau at y Gorchymyn hwn;

(c) erthygl 12(5) a (6);

(ch) erthygl 12(7) fel pe bai deunydd sy'n dueddol o gael y pla yn blanhigion, o fewn yr ystyr sydd i "plants"yn yr erthygl honno; a

(d) erthygl 13.

(2) Os traddodwyd, i drydedd wlad nad hi yw'r wlad y dyroddwyd y dystysgrif ynddi, lwyth o ddeunydd sy'n dueddol o gael y pla ac y mae tystysgrif ffytoiechydol yn ofynnol ar ei gyfer ac wedi'i dyroddi yn unol ag erthygl 4 ac os cafodd y deunydd ei storio, ei ailbacio neu ei rannu yn y drydedd wlad honno, rhaid i'r dystysgrif ffytoiechydol wreiddiol neu gopi ohoni sydd wedi'i ardystio fynd gyda'r deunydd ynghyd â thystysgrif ffytoiechydol ar gyfer anfon ymlaen a ddyroddir gan wasanaeth iechyd planhigion swyddogol y drydedd wlad honno.

Tystysgrifau ffytoiechydol neu basportau planhigion a ddyroddir y tu allan i Gymru

10.—(1) Rhaid tybio bod unrhyw dystysgrif ffytoiechydol a ddyroddir at ddibenion y Gorchymyn hwn neu gydag awdurdod gwasanaeth iechyd planhigion swyddogol trydedd wlad wedi'i dyroddi'n unol â gofynion perthnasol Atodlen 1.

(2) Rhaid tybio bod unrhyw ddeunydd sy'n dueddol o gael y pla ac y dyroddwyd pasbort planhigion iddo at ddibenion y Gorchymyn hwn neu ddeddfwriaeth gyfatebol yn y wlad lle y'i dyroddwyd gan neu gydag awdurdod gwasanaeth iechyd planhigion swyddogol Aelod-wladwriaeth neu ran arall o'r Deyrnas Unedig neu Ynysoedd y Sianel neu Ynys Manaw yn bodloni gofynion Atodlen 2.

(3) Rhaid tybio bod unrhyw ddeunydd sy'n dueddol o gael y pla ac y dyroddwyd iddo basbort planhigion y Swistir gan neu gydag awdurdod gwasanaeth iechyd planhigion swyddogol yn y Swistir yn bodloni gofynion Atodlen 2.